

איך קוראים ל...שלום

מאת: כריסטופר חביב

איך קוראים ל...שלום

מאת: כריסטופר חביב

HOW DO YOU CALL PEACE?

By Christopher Haviv

המחזה איך קוראים לשלום עלה לראשונה במסגרת פסטיבל בכורות 2024,
פסטיבל תרגילי גמר, של סמינר הקיבוצים

עריכה לשונית: עומר לב

עיצוב גרפי: ניצן מיוסט ועידן בן יעקב

איורים: עלמא סמדר

ספרון המחזה יצא לאור במסגרת פסטיבל תמונע 2024

ניהול אמנותי: ד"ר ארו מעין שלו ואיתי דורון

אין לשכפל, להעתיק, לצלם, להקליט, לתרגם, לאחסן במאגרי מידע, לשדר
או לקלוט בכל דרך או בכל אמצעי אלקטרוני, אופטי או מכני או אחר - כל חלק
שהוא המופיע בספר זה אסור בהחלט אלא ברשות מפורשת בכתב מהמחזאי.

כריסטופר חביב: christopher13haviv@gmail.com

© נרפס בישראל, התשפ"ה - 2024

תודות:

אני מודה לבית הספר לאומנויות הבמה "סמינר הקיבוצים" על התמיכה, הליווי והבמה. לפרידה שוהם, דניאל כהן לוי, אבי גיבסון בר אל ורועי יוסף על ליווי תהליך הכתיבה והיצירה הבימתית. ליחזקאל לזרוב, מנהל בית הספר, תודה על הקרקע להגשמת חלומות.

אני מודה על הבחירה להוציא את המחזה לאור לתיאטרון תמונע, ובפרט לד"ר ארז מעין שלו ואיתי דורון, על האמונה בי ובתוכן, ועל הבחירה (הללא מובנית מאליה) לעודד קולות חדשים ביצירה הישראלית. תודה לדניאל כהן לוי על ההקדמה ועל הרצון להמשיך ולקיים איתי דיאלוג בנושא זה.

מותר לחלום שלום

שנת הלימודים תשפ"ד החלה בטלטלה אדירה. אירועי השביעי באוקטובר ופריצת המלחמה שינו את מציאות חיינו ללא היכר. במהלך הימים כריס ואני משוחחים, איזה מחזות אפשר להעלות בימים כאלה? כריס מחפש מחזה להעלות בתרגיל הגמר שלו בלימודים ואף טקסט לא מצליח לתפוס את המצב החדש שבו אנחנו נמצאים, תאריך ההגשה מתקרב ובאחת השיחות עולה ההצעה לכתוב. בהמשך הוא יספר לי איך בזמן קריאה של אוסף מחזות גרמניים מתוך תסכול החיפוש וחרדת המלחמה הוא נרדם וחלם סיוט על סיוונאר.

את הדראפט הראשון כריס מגיש ביום החמישים למלחמה, המרדף אחרי משמעות במציאות מקבל ביטויים גם בכתיבה, ככל שעוברים הימים המלחמה מתקדמת וגם המחזה מקבל עוד שכבות. אבי גיבסון בראל ואני מלווים את כריס במהלך הכתיבה ולקראת ההפקה, באחת השיחות גיבסון מספר על ההצגה "לא אשנא" של שי פיטובסקי שנוצרה בעקבות ספרו של ד"ר עזאלדין אבו-אלעיש רופא פלסטיני שבמהלך מבצע "עופרת יצוקה" נהרגו שלושה מבנותיו, ואני נזכרת ב"נפיץ-תיירות מלחמה" של נעמי יואלי וגליה יואלי שראיתי בפסטיבל עכו לפני 13 שנים; במדינה הזו מיתולוגיית מלחמה הולכת יד ביד עם מיתולוגיית תאטרון.

כריס מנסה לחצוב משמעות ודרך בתוך הסיוט חלום של המחזה-
מציאות ועוד שכבה נוספת למחזה.

*

כבר כמה זמן שאיתי דורון, ד"ר ארז מעין שלו ואני חולמים על
הוצאת ספרים שתוציא לאור מחזות עצמאיים. סוג של היפוך יוצרות:
מחזות השוליים יודפסו בהוצאה בועטת, איכותית ומעוצבת, כזאת
שחייבים לשים בספרייה. אנחנו מחפשים תקציבים, מכינים תוכניות
ומנסחים מניפסט. אבל תוכניות לחוד ומציאות לחוד וערמת המחזות
שאנו רוצים להוציא לאור רק הולכת וגדלה בזמן שתקציב התרבות
מצטמצם. השנה האחרונה לימדה אותנו שגם אם המציאות רחוקה
מלהיות מיטבית עדיין אנחנו חייבים לפעול, אז עד שימצאו הנדבן
או הנדבנית שיחליטו להשקיע בחלום ההוצאה לאור, אנחנו מוציאים
לאור בלי הוצאה לאור.

*

במחזה דמות בשם אילנית, אישה שהיא ספק גנת, מזמינה אותנו
ל"כנס למען השלום" שעומד להתרחש בשעה שש בדיוק ומלמדת
אותנו ריקוד לצלילי השיר "נולדתי לשלום" של עוזי חיטמן.
בימים בהם התהפכה הטרמינולוגיה והמילה 'שלום' מזעזעת אותנו
הרבה יותר מהמילה 'מלחמה', ההזמנה של אילנית במחזה של כריס
מרגישה כמו מתוך חלום, בזמן שהמציאות היא הסיוט.

כמה ימים לפני הבכורה אני שולחת לכריס הזמנה שקיבלתי ל"כנס ארגוני השלום" שמתקיים בהיכל מנורה בראשון ביולי 2024 בשעה שש, העבודה של כריס עולה עשרה ימים אחר כך. 6,000 איש נכחו בכנס, גם בימים של מלחמה אפשר לחלום על שלום, גם בלי הוצאה לאור אפשר להוציא מחזות וגם ברגעים של ייאוש מותר לחלום על עתיד בו נקרא מחזות.

דניאל כהן לוי, אוקטובר 2024

*הערה לסיום: כמה ימים אחרי שכתבתי את ההקדמה התקבלה הידיעה שיחיא סינוואר חוסל, גופתו צולמה בחורבות בית הרוס בעזה. במחזה של כריס עדיין מנסים לתפוס את סינוואר בזמן שבמציאות אנחנו מנסים לתפוס אחרים. שמו של סינוואר יוחלף בשמות אחרים, המרדף ממשיך, ורק התקווה לשלום בשעה שש עדיין נותרת בשלה.

דבר המחזאי

המחזה "איך קוראים ל...שלום" התחיל להיכתב כ-50 יום לאחר אירועי ה-7/10/23, אז עוד לא היה שם למחזה, עוד לא ידעתי בכלל שזה עומד להיות מחזה, ידעתי שיש לי אוסף מבולבל של מילים על המצב ובמרכזו המילה "שלום". באיזו זכות אני יכול להזכיר את המילה "שלום" ואת אירועי ה-7/10/23 באותו המשפט? זאת שאלה שעלתה לי הרבה, שהעסיקה אותי ורבים אחרים, אבל כבר באותו השבוע אחרי השבת השחורה ידעתי שבהיעדר שלום, בהיעדר הסכמים, בהיעדר אמפיתיה, מתרחשים אירועים כמו שקרו לנו אז וחירכו את כל עולמנו.

בשנה הראשונה אחרי ה-7/10 התעסקנו רבות בתפקידה של האמנות מול מלחמת 'אין ברירה', שערערה את קיומה של מדינת ישראל, ואולי אף יותר בשאלה - 'האם האמנות מאפשרת לדמיין מציאויות אחרות?'. "

ואל מול שאלה זאת רציתי לעמוד איתן ולענות - מה הוא תפקידה של האמנות אם לא להחזיק בענף הדקיק של התקווה ולדרוש אפשרות טובה יותר?. במרכזה של אותה אסופת מילים ראשונית שכתבתי, אי אז ביום ה-50 למלחמה, עמדו 2 צעירים שניסו להבין את גודל אותו אירוע של ה-7/10. הצעירים שעד לפני אותו אסון היו מלאי ארוס, כעת היו מבולבלים, חסרי עתיד ומלאים

במצבורים של טראומות מלחמה שרק מאיימות לכלות את הכל. למען הגילוי הנאות, אני נולדתי בסוף שנות ה-90, שנים אחרי שרבין נרצח ואיתו חלום השלום, את נפילת מגדלי התאומים אני לא זוכר וגם לא את פיגועי האינתיפאדה השניה, אבל אני כן זוכר היטב את המילה "שלום" מתנוססת לראווה בגן שלי ואותי חוזר הביתה ברגל מתוך חשש של הוריי שאסע באוטובוסים. הזכרונות האלה של שנות ה-90 עיצבו דור חדש, דור שאינו זוכר את רבין אך זוכר את אימת האוטובוסים המתפוצצים, דור שגדל על אתוס "ששת הימים" ו-"מלחמת יום כיפור" אך מוצא עצמו שוב ושוב נלחם כנגד ארגוני טרור במבצעים וסככים שונים, דור שהמילה "שלום" עברו היא מילה נשכחת וכמעט לא מחוברת לקרקע. במקום המילה "שלום", גורמים בעלי אינטרס טפטפו לנו מושגים כמו "ניהול הסכסוך" / "אין פרטנר" / "מדיניות", כך שלאט לאט נשכח שאפשר לעשות פתרון קבע אמיתי והתחלנו להאמין שהסכסוך הישראלי-פלסטיני הוא סכסוך תמידי שימשיך לדמם כל עוד יש כאן 2 עמים שרוצים לגור פה. את הדור הזה, המחזה מנסה להדגיש ואולי גם להעיר ולתת לו תקווה, אותו דור שאינו זוכר את יציאת צה"ל מלבנון בשנות ה-2000, שאינו זוכר את חתימת הסכם השלום עם ירדן, אותו דור שלא זוכר את פיגועי גוש קטיף ואותו דור שמשרת כבר שנים בעזה ואיו"ש באמירת "אין ברירה אחרת".

המחזה לא מנסה להראות תשובה, דרך או פתרון, אלא להציף שאלה אמיתיות וכנה של יוצר ואדם שחי בעת הזו - "איך, האם וכיצד אפשר

עדיין לקרוא לשלום". הוא מנסה זאת בעזרת גיבורי הרקע של המחזה - אילנית, בועז והרופא, 3 דמויות רפאים המגיחות לתקופתנו מתקופת פרה ה-7/10, כדי להזכיר לנו שבשביל שלא יקרה עוד חורבן חייבים לקום מהחורבן שלנו ולהמשיך להאמין בשלום. אני מאחל לתקופות שלוות יותר בהן נוכל לחזור לעסוק בחיים, להשתקם ולהיוולד מחדש ומקווה להחזרתם של כל החטופים והחטופות, החיילים והחיילות ולהגיעו של השלום במהרה בימינו אנו.

קריאה מהנה,
כריסטופר חביב

איך קוראים ל...שלום

מאת: כריסטופר חביב

(בחלל הכניסה לאולם התיאטרון, כאשר הקהל מחכה להיכנס, נכנסת אישה. האישה עוברת בין האורחים ומלמדת בכל פעם אדם או שניים מקהל הממתינים את צעדי הריקוד לצילי השיר "נולדתי לשלום - עוזי חיטמן", לדוגמא-)

[אישה] היי, אני אילנית, מה השם? _____.
היי _____, אני יכולה ללמד אותך ריקוד קטן?

(לאחר שהקהל נכנס לאולם התיאטרון, האישה מעמידה את הקהל בשורות ורוקדת יחד עם הקהל את "נולדתי לשלום - עוזי חיטמן" ולאחר מכן מוסיפה-)

[אישה] שלום ילדים, אני אילנית למי שעוד לא הספיק להכיר.
אני מזכירה לכם שבשעה 18:00 בדיוק אנחנו נתכנס ל"כנס למען השלום" שהכנו. ב-18:00 בדיוק. אבל לפני זה לישון! לישון! לישון!.

(פרולוג)

(נרקולפסיה (בעברית: נַרְדָּמוֹת) היא הפרעה הנגרמת בשל חוסר יכולת של המוח לווסת את מחזורי השינה והעירות. אנשים עם נרקולפסיה חווים לעיתים קרובות: התקפי עייפות פתאומיים במהלך היום, שיתוק שרירים הנמשך מספר דקות הנקרא גם "שיתוק שינה", הזיות דמויות חלום, המופיעות בשלב המעבר בין ערות לשינה. נרקולפסיה טיפ-2 מאופיינת ביכולת להיכנס לשינת חלום תוך דקה מההירדמות ואף שליטה על החלום ברמה מסוימת. דרך החלומות משתקפים הפנטזיות, החרדות, השאיפות והפחדים שאת הכי מפחדת להתמודד איתם, לדוגמא - "האם מחבל יכול להגיע אלייך עד הבית?")

[צעירה] מי אתה?

[צעיר] אני מהשב"כ, באתי לגייס אותך. דרושים חולמי חלומות לשליחות לאומית. את יכולה לעזור לנו לתפוס את סינוואר.

תמונה ראשונה

(בלאק פתאומי ראשון. צעקת "יש לו פצצה". קול של ירייה בודדת. לאחר מכן קולות המולה ואז קריאות של "הוא לא מת, תהרגו אותו, תהרגו אותו". שלוש יריות. שקט. לאורך המונולוג, אור קטן נדלק לאט על הבמה)

[צעירה] אני בחדר שלי. קודם אני ניגשת לוודא שאני לבד בבית. אני לבד. אחר כך אני חוזרת למיטה ומחשבת לי בראש כמה פעמים עברתי ברחוב הזה רק אתמול. זו יכולתי להיות אני שם. אני ניגשת לחלון. אני מפחדת ממה שאני הולכת לראות אבל המוח חייב הוכחה. איך נראה פיגוע? מחבל שרוע על כביש ומסביבו דם? קהל מתקהל בחשש? בעידוד? גופות נוספות על הכביש? איך נראה פיגוע? ואני יודעת שברגע שאסיט את הוילון אני אראה לראשונה איך נראה פיגוע מתחת לבית שלי. אני מחליטה בצעד נועז להסיט את הוילון, ו... אני מתעוררת. מאז ה-7/10 כל פעם שאני נרדמת אני חולמת את החלום הזה. כל פעם שנעצמות לי העיניים - בום פיגוע! אז אני החלטתי, אם הם באים אליי בחלומות אני לא אשן יותר! "fuck hamas!". ארבע, חמש, שש מסיבות שונות ב-24 שעות. כל פעם שיש בי קמצוץ של עייפות, אני רוקדת חזק יותר. לא לישון, לא לישון, לא לישון. אני עושה עוד חצי אקסטה כדי להרחיק את כל

המחבלים ממני, עוד באמפ של ממסי כדי להרתיע את כל המחשבות הרעות אל מעבר לגבול, לגבול שהוא כאן ועכשיו והוא המסיבה הזאת, צבא ההגנה לעצמי שומר עליי, והוא לא מאחר להגיע. רק לא לישון, לרקוד, לרקוד, לא למות, לא למות, לא לישון, לא לחלום. [צעיר] שריקה של כלי ירי. רעש חזק. הוא אמור להיות בן 16 היום, הן היו אמורות להיות בנות 31, 30, 28. ב-7/10 בדיוק חזרתי ממסיבה. אני בשוק לוינסקי ומתחילה אזעקה. אני לא בטוח אם אני מדמיין או לא אבל אומר לעצמי ליתר ביטחון יש לך דקה וחצי. אני מחפש בניין בפלורנטין להתחבא בחדר מדרגות מתפורר כלשהו, אבל כולם נעולים. עוד דקה. אני דופק על דלתות צועק ואף אחד לא מכניס אותי. עוד פחות מחצי דקה הטיל אמור להגיע לפה. אני רואה דלת לא נעולה ואני מסתער על הבניין ומאחורי הדלת - שטח פתוח. זה היה בניין מיועד להריסה. 15 שניות. ואני שוכב בין ההריסות שם. שריקה של כלי ירי. רעש חזק. הראש קפץ שוב לעזה, ינואר 2009. כשבועז ואני נכנסו לבניין שבדיוק צה"ל זיכה. רציתי רק להראות לו את השקיעה. כשהגענו לגג הבנתי שאנחנו חשופים לכל צלף שרק ירצה, אבל הייתי חייב לראות רגע של יופי במקום הזה. לפתע שריקה של כלי ירי, רעש חזק. אני ב-7/10, שוכב בבניין נטוש באמצע פלורנטין, אני לא מאמין באלוהים אבל אני מתפלל. פעמיים הייתי בעזה. שני מבצעים ופה אני אמות? 16, 31, 30, 28, 34. [צעירה] אחרי 72 שעות בלי שינה הגוף שלי שבר אותי. ראיתי ערימה של בגדים על הרצפה ונשכבתי עליה.

תמונה שניה

(בלאק פתאומי שני. צעקת "יש לו פצצה". קול של יריה בודדת.
לאחר מכן קולות המולה ואז קריאות של "הוא לא מת, תהרגו אותו,
תהרגו אותו". שלוש יריות. שקט.)

- [צעירה] אני בחדר שלי. קודם אני ניגשת לבדוק אם אני לבד בבית. אני לבד.
אני ניגשת לחלון. אני מפחדת ממה שאני הולכת לראות אבל המוח
חייב הוכחה. איך נראה פיגוע? אני מחליטה בצעד נועז להסיט את
הוילון. (מתעוררת בבהלה, לצעיר) מי אתה?
[צעיר] כל סשן זה יהיה ככה מחדש? אני מהשב"כ, באתי לגייס אותך,
דרושים חולמי חלומות לשליחות לאומית. את יכולה לעזור לנו-
[צעירה] למצוא את סינוואר... אה חשבתי שאת זה דווקא חלמתי.
טוב, מה אתה צריך ממני?
[צעיר] אנחנו צריכים לנסות שוב.
[צעירה] לישון? לא, לא, לא. אני לא רוצה לישון יותר.
אני לא עומדת לישון יותר.
[צעיר] החלום הזה שחוזר לך הוא סימן, הוא רמז שמישהו מנסה לשתול לך.
[צעירה] יש לך ממסי? אקסטה? קיי? אני חושבת אולי יש לי סמים איפשהו.
[צעיר] מה את עושה? את לא תצליחי להירדם ככה גם אם הגוף שלך
ירצה את זה.

[צעירה] אני מעדיפה להנות, לשכוח, לרקוד, לא להיות, לא לחלום, לא לישון.
[צעיר] לכולנו יש סיזימים מאז ה-7/10. אנחנו חולמים דברים, מרגישים אותם, שמשהו קרה למשפחה שלנו, שאנחנו יודעים מה קורה בעזה, שאנחנו מרגישים מתי יהיה הפיגוע או האזעקה הבאה. אני מאמין שיש לכולנו כישרלים תת-מודע קולקטיבי ושהוא יכול לעזור לנו. תראי, החלום שחוזר לך הוא סימן, הוא רמז ואולי אנחנו יודעים איפה מתחבא סינוואר, אנחנו רק צריכים למצוא את המפתח לשם. יש לך הזדמנות להציל את המדינה שלך. את רוצה לישון בלילה? מה את עוד רואה בשוק מסביבך כשאת פותחת את הוילון? יש שם מישהו או משהו מוזר שאת לא מזהה? אולי יש שם איזה מפתח שיכול לעזור לנו... נסי לעצום עיניים ולחשוב על זה, לשניה..

(בלאק פתאומי שלישי. צעקת "יש לו פצצה". קול של יריה בודדת. לאחר מכן קולות המולה ואז קריאות של "הוא לא מת, תהרגו אותו, תהרגו אותו". שלוש יריות. שקט. אור נדלק קטן על הבמה)

[צעירה] אני בחדר שלי. אני ניגשת לחלון. אני מפחדת ממה שאני הולכת לראות. היה שם פיגוע, יהיה שם דם, גופות.
[צעיר] תפתחי את הוילון. תסמכי עליי? אנחנו מחפשים רמז לסינוואר.
[צעירה] נכון, למצוא את סינוואר. אוקיי, אני מול הוילון בבית שלי. אני פותחת את הוילון. אין שם כלום, אנשים ברחוב כרגיל, כולם כרגיל, אף אחד לא שוכב על הרצפה ומדמם.

תמונה שניה

[צעיר] מה את עוד רואה? בשוק, מסביבך...

[צעירה] בין האנשים בשוק, ילד, נער, עומד ומסתכל עליי,

ממש בוהה ספציפית בי.

[צעיר] בן כמה הוא?

[צעירה] 15, 16? הוא מרים את היד שלו לאט לאט.

[צעיר] יש לו רובה?

[צעירה] אני לא יודעת, לא בטוחה, הוא מרים את היד לאט

ומסתכל עליי ו- (צועקת, מתעוררת)

[צעיר] למה קמת?

[צעירה] מי אתה?

[צעיר] סינוואר!

[צעירה] מה?

[צעיר] לא, לא, לא. אני לא סינוואר, אני רוצה למצוא אותו! תרפי

עיניים, נסי לישון, דמייני את הבית שלך, דמייני שזה משחק

מחבואים, שאנחנו משחקים משחק מחבואים ואת רק צריכה

למצוא את הילד סינוואר.

(בלאק פתאומי רביעי)

[צעירה] אני מול הוילון, אני במאבק אם לפתוח או לא.

[צעיר] תפתחי.

[צעירה] אני פותחת את הוילון. אין שם כלום. אנשים ברחוב כרגיל.

כולם כרגיל. אף אחד לא שוכב על הרצפה ומדמם. אני קולטת בין האנשים בשוק נער אחד עומד ומסתכל עליי. זה נער בן 16, ממש בוהה ספציפית בי. הוא מרים את היד שלו לאט לאט, כאילו מכוון עליי משהו. הוא קולט שאני מסתכלת עליו חזרה, הוא מתחיל לרוץ!

[צעיר] תרדפי אחריו!

[צעירה] אני יורדת במדרגות. אני פותחת את הדלת. אני רצה בשוק לוינסקי. שיתי בצעריים. אני רצה אחריו אבל מתחילה אזעקה. אני מחפשת בניין בפלורנטין להתחבא בחדר מדרגות אבל כולם נעולים. אני דופקת על הדלתות. אף אחד לא מכניס אותי. הנה יש דלת פתוחה. אני רצה לבניין ומאחורי הדלת - שטח פתוח, זה בניין המיועד להריסה. האזעקות משתוללות. אני רצה במעלה המדרגות של הבניין ההרוס, קופצת בין מדרגות שנשברו כבר, עולה עוד קומה ועוד קומה. אני אחריו. הוא נכנס באחת מהדלתות, דלת שרשום עליה 95? אני אחריו... אני בבית של ההורים שלי. אני רואה את אמא ואבא שלי צופים בטלוויזיה בשידור חי. אני עוד בבטן של אמא שלי. הם בוכים. אני קוראת על המסך - "ממשלת ישראל מודיעה בתדהמה".

[צעיר] מה עם סינוואר?

[צעירה] אני בת חמש. הגננת שלי אילנית שרה לנו בערבית את "אני נולדתי לשלום" ומלמדת אותנו את הצעדים - שיכול, חילוף, מבט. אני מתבלבלת בתנועות ואילנית מתוסכלת. הבן שלה בועז מצליח את הצעדים והיא מוחאת לו כפיים. למי בכלל אכפת בועז? זה כולה ריקוד מטופש!

[צעיר] את רואה את הנער?

[צעירה] אני בת שבע. אני רואה בערוץ הילדים פרק על הפיגוע

ברולפינריום. אח שמחפש את אחותו ולא יודע שהיא מתה בפיגוע. שנים בכיתי כל פעם שאחותי יצאה מהבית בגלל הפרק הזה. שיכול, חילוף, כפיים, מבט בשלום.

[צעיר] איפה הנער? תחזרי אל הנער.

[צעירה] אני בדיונגוף. אני על קו 5. איש מפחיד עומד ללחוץ על הפצצה.

אני מסתכלת עליו במבט ומתחננת שלא. אני רוצה להקיא.

"מבט בשלום" אילנית צועקת לי ואני לא מצליחה גם חילוף וגם

מבט. בועז מצליח. אני בת 11, 2005. אני והילדים מהכיתה שלי

מורידים דגלים בצבע כתום ממכוניות שיש בעיר. "אנחנו חזקים -

אידאולוגים", "מאמינים בשינוי". "אני נולדתי לשלום" אני צועקת

ברחובות ונוכרת בי בגן מתפללת שרק לא תגיע המילה "שלום",

שרק לא תגיע המילה "שלום", שיכול, חילוף, מבט, כפיים, נשימה.

2006, אני בקייטנת אגד. אזעקה. לבנון השניה התחילה.

אני שומעת את הרכות של הקייטנה צועקת "תשעשעו את

הילדים, הם לא צריכים לדעת שיש מלחמה הם רק ילדים.

אוקיי ילדים, בוא נשחק משחק. שיר עם המילה שלום, אני נולדתי

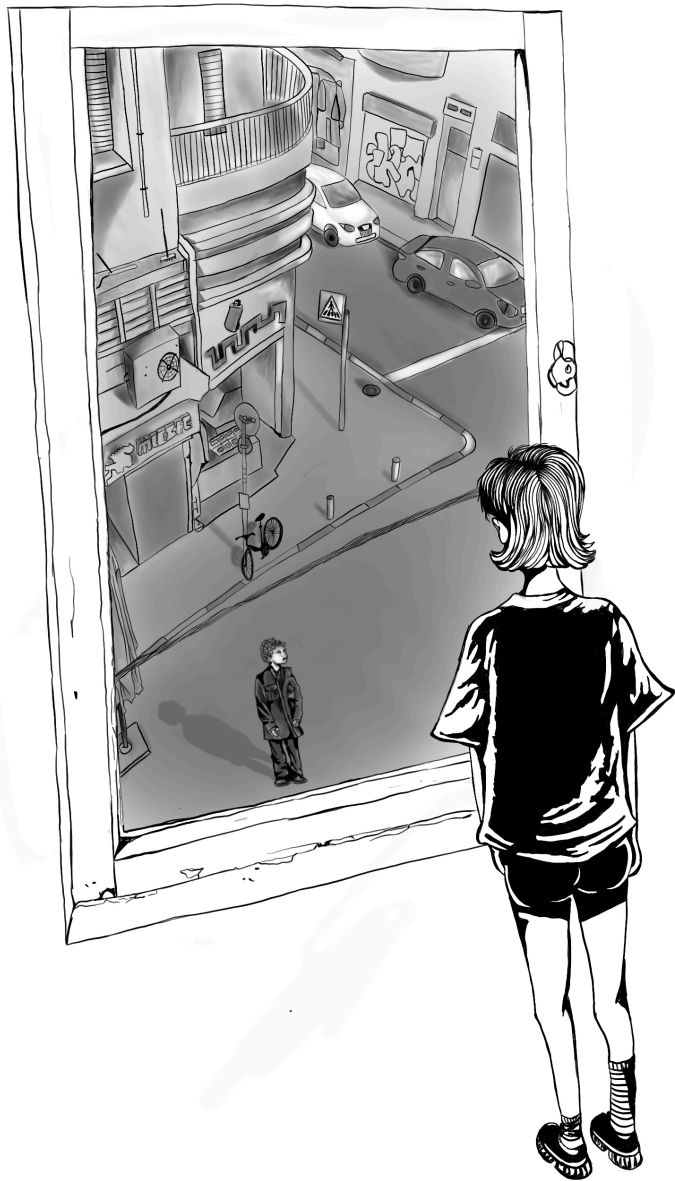
לשלום, לכן רק שירו שיר לשלום..." "שיר עם המילה-",

אני מתחילה לבכות. אני אלף דמעות של אלפי משפחות שכולות.

אני בטקס הזיכרון האלטרנטיבי ואני לא יודעת דמעה של מי אני

אני כולן.

אני נהר בכי אחד גדול שמתנקז לים התיכון. אני ב-7/10 ואני רק רוצה לחיות. אני ילדה קטנה שצועקת ומתחבאת מתחת למיטה ורק רוצה לחיות. לא לי החיים האלה של מאבק. (נשכבת)

איור: עלמא סמדר

איר: עלמא סמדר

איר: עלמא סמדר

אתנחתא קומית למיטיבי לכת

[אישה] (פונה לאחד מהקהל) מה השם שלך? אתה יודע שכשאני הייתי ילדה, ממש קטנה, בגן, הגננת שלי לימדה אותנו גם את "נולדתי לשלום?" וסיפרה לנו שעוזי חיטמן כתב את זה כשישראל ומצריים עשו הסכם שלום ובדיוק נולד לו ילד קטן. הוא כ"כ התרגש שאחרי 30 שנה אנחנו עושים שלום עם מדינה שהרגה לנו כ"כ הרבה חיילים ושעכשיו הכל השתנה כי הילד שלו "נולד לשלום". כי ילד שנולד לעולם שיש בו שלום לא יבחר במלחמות... סיפור יפה לא? היא הייתה מעמידה את כולנו בשורות, מלמדת אותנו את "נולדתי לשלום" ומביאה לנו דגלים לבנים לנופף בהם וצועקת "נופפו בדגלים הלבנים ילדים, כשהמצרים יגיעו גם הם עם דגלים לבנים כולנו נרקוד ביחד. נופפו, נופפו" (צוחקת). מה הזיכרון הראשון שלך מהשלום? ומפיגוע? ועכשיו לחלק האומנותי-

"במסעדה באוטובוס,
בעבודה או סתם בחוץ,
לכל מקום הם כבר יגיעו אליכם.
במסעדה עם חברים,
או סתם עם עוד אנשים,
אתה תהיה בטוח שיהיה פיצוץ.

אם תשמע קול צעקה,
ואז קריאות עזרה,
תדע אז בבטחה שיגיעו עוד שניה.
פיץ וצוץ, פיץ וצוץ,
להעביר את הזמן נחוץ,
שלא תהיה לי כלל לחוץ.
פיץ וצוץ!"

[אישה] והיום בפגנתנו, נלמד את המושג "נרטיב", "איך מסבירים לילד

למה הערבים שונאים אותנו?"

[פיצ] בראשית והארץ הייתה תוהו ובוהו וחושך על פני תהום ואז...

[צוץ] ואז?

[פיצ] ואז... הקמנו מדינה,

[צוץ] ועלינו,

[פיצ] בנינו,

[צוץ] נלחמנו,

[פיצ] גירשנו-

[צוץ] שש לא גירשנו. עזרנו... הסענו...

[פיצ] משטחינו העפנו.

[צוץ] הם חלמו!

[פיצ] לא התעקשו!

[צוץ] אם התעקשו, התעקשו בערבית.

אתנחתא קומית למיטיבי לכת

[פיצ] אבל אנחנו שבנינו לא ידענו ערבית. אז הם נסעו,

[צוץ] וגם בנו, במקום אחר,

[פיצ] אז אנחנו המשכנו,

[צוץ] וחלמנו,

[פיצ] רקדנו,

[צוץ] ושרנו,

[פיצ] על תקוותנו,

[צוץ] על שואתנו,

[פיצ] על אוהבינו,

[צוץ] והכרזנו "אנו מכריזים בזאת על הקמת מדינתנו!"

[פיצ] והם?

[צוץ] "הם הכריזו בזאת לקום עלינו לכלותינו..." ואז! חלק מההם של אז

גדלו, חלק מההם של אז שלטו, חלק מההם של אז כעסו, חלק מהם

של אז רצו חזרה את השטח שלקחו, ואם לא - הם...

[פיצ] יורקו,

[צוץ] יתפרעו,

[פיצ] ירו,

[צוץ] ידקרו,

[פיצ] יתפוצצו! אללה וואכבר!

[צוץ] והיום בפינתנו - "איך מסבירים לילד להתרחק מאנשים זרים ומפחידים?"

[פיצ] אהמ... אולי... כשאבא הלך לגן לאחייך ענבר,

[צוץ] פנה הוא בצומת ולידו אוטובוס דהר,

אתנחתא קומית למיטיבי לכת

[פיצ] אך למרות החוצפה חייך האבא לנהג חיוך מואר,

[צוץ] "היום יום טוב, כל מה שהוא לא שלי, מיותר."

[פיצ] אך בחלון האוטובוס ראה הוא איש מהורהר, עם מעיל גדול,

תיק חשוד ועל פניו מבט נוהר.

[צוץ] "פיגוע" האב צעק וגהר,

[פיצ] אך בום טראח האוטובוס כבר נבער,

[צוץ] ומאז מצבו של אביכם לא מוגדר,

[פיצ] מה אבריו ומה אבריו של חבריו עוד לא הובהר,

[צוץ] הנה כך הסברנו לילד שאביו שלו הנהדר נעדר מוגדר ואחרי כל זה

הם רוצים עוד מדינה? זין הם יקבלו.

המשך תמונה שניה

[צעיר] ב-7/10 באזעקה הראשונה מצאתי את עצמי שוכב באיזה בית הרוס באמצע פלורנטין כשיש מעליי הדי פיצוצים ואני הבנתי שאני הולך למות. שאני הולך למות ואף אחד לא יכיר אותי, לא ידע שחייתי, לא ידע שהיה בן אדם כזה שקראו לו "אני". שכבתי שם והסתכלתי על הדלת. התפללתי שמישהו יציל אותי. לפני שנים כשנלחמתי ב"עופרת יצוקה" שכבתי בדיוק ככה בעזה, על רצפת בטון שבורה, מסתכל על דלת, מעליי שריקות של כלי ירי. אני והחבר הכי טוב שלי בועז היינו שנינו על איזה גג של בניין הרוס בעזה. רציתי להראות לו את השקיעה. פתאום צלילים חדים מילאו את כל האוויר. רעש חזק. טיל נ"ט פגע איפה שעמדנו. בועז נהרג במקום. טוב, אנחנו צריכים למצוא את סינוואר.

תמונה שלישית

(בלאק פתאומי חמישי. האשה לאורך המשך המחזה ממשיכה לנסות להתכונן ל"כנס למען השלום")

[צעירה] מתחילה אוזקה. אני מחפשת בניין בפלורנטין להתחבא בחדר מדרגות אבל כולם נעולים. אני דופקת על הדלתות. אף אחד לא מכניס אותי. הנה, יש דלת פתוחה. אני רצה לבניין ומאחורי הדלת שטח פתוח. זה בניין מיועד להריסה... אתה שוכב על הדשא שם ומתפלל.

[צעיר] אני רואה אותך. אותו. הוא שם, רוצי אחריו.

[צעירה] אני רצה במעלה המדרגות של הבניין ההרוס, קופצת בין מדרגות שכבר נשברו, עולה עוד קומה ועוד קומה. מה שהיה פעם בניין יפה בפלורנטין היום הוא חורבות. אני אחריו. הוא נכנס בדלת שכתוב עליה 09. אני נכנסת.

[צעיר] תעצרי, מה אם זה ממולכד?

[צעירה] אז אני... אני מבטלת בחלום שלי את הפצצה. אני נכנסת (שתיקה והשתהות של שניהם) שמיים אינסופיים, ים כחול, עיר הרוסה, חורבות.

[צעירה] זאת עזה, אחרי שצה"ל הפגזו בעופרת יצוקה ב-2009.

[צעירה] זאת עזה? אתה שומע את זה? מה זה?

[צעיר] אני רואה עשרות נשים יהודיות דתיות עומדות מאחורינו, ביד אחת

של כל אחת מהנשים תינוק, וביד השניה ילד או ילדה קטנים.
כל ילד קטן מחזיק עוד ילד קטן ולידו עוד ילד קטן. כולם לבושים
בלבן, מכף רגל עד שביס, והן שרות, שיר מנחם, שיר רחמי וצלול.
אחת מהן צועדת לעברנו, אלוהית, קדושה, בטוחה בעצמה.

[צעירה] היא האמא שלהן?

[צעיר] "ילדים, באתי לאסוף אתכם לפני המבול. ויתעצב ה' על לבו כי
מלאה הארץ חמאס, והנני משחיתם, את הארץ. עשו לכם תיבה,
הנני מביאה את המבול."

[צעירה] מה היא רוצה לעשות?

[צעיר] "ילדים, באתי לאסוף אתכם לפני המבול"

[צעירה] המון הנשים והילדים מתפללות, מוכנות לטקס הגדול, מוכנות
להקריב את העיר הארורה הזאת שאף אחד לא רוצה בה.
הכוהנת הגדולה, האם, מתפללת בחוזקה מנסה לפתוח שערי שמייים.
גשם מתחיל לרדת. היא רצינית היא מתכננת מבול בסדר גודל תנ"כי.
היא רוצה למחוק את עזה.

[צעיר] שיירת טנקים ומרכבות אש מתחילות לנוע לעבר עזה. מטוסי חיל
האוויר הישראלי חגים מעליה.

[צעירה] הנער! הנה הנער! הנער שמגיע אליי בחלומות! הוא מפלח את דרכו
לעבר עיר החורבות. אני מתחילה לרוץ אחריו.

[צעיר] את הולכת למות! אל תתקרבי לשם!

[צעירה] הוא מסמן לי לעזרה, מה אם זה סימן? הוא מכוון אותי אל אחד

הטנקים המכוונים לאחד הבתים בעיר, ובטנק יושב- אתה?

[צעיר] אני?

[צעירה] אתה, יושב בטנק ומכוון את הכוונת לאחד הבתים. מה זה הבית הזה?

[צעיר] המודיעין טוען שיש סברה הגיונית שמהבית הזה נורה הנ"ט שהרג

את בועז.

[צעירה] אבל יש שם שלוש ילדות.

[צעיר] היו שם אמצעי לחימה.

[צעירה] תעצור, יש שם שלוש ילדות!

[צעיר] יש סברה שמהבית הזה נורה הנ"ט שהרג את בועז!

[צעירה] אל תירה! מי זה? מי הנער? מי הילדות?

[צעיר] והכוונת על ההר קוראת לנו - "עלו על ההר, וראו כי חוטאים הם,

כי צדיק אחד אין בעיר הזאת". יש סברה שמהבית הזה נורה הנ"ט

שהרג את בועז! "בידך למחוק את העיר אם רק תבחר בכך.

נראה להם מה זה. כמו נוח והמבול. המטר עליהם פצצות של טון

ואטום ומחק את כולה!"

[צעירה] ורופא אחד בוכה, מתייפח, צועק "הצילו לי את הילדות". הוא מחזיק

דגל לבן. הוא מחזיק דגל לבן וצועק "הצילו לי את הבנות". יש שם

איש אחד שרוצה שלום! זה שווה משהו, לא? איש אחד שרוצה שלום!

תזוזו את הטנקים ופנו את המרכבות יש שם איש אחד שרוצה שלום!

תמונה רביעית

(הם נפלטים מהחלום בפתאומיות)

[צעירה] אתה מכיר את הנער הזה? מי זה היה האיש הזה?

[צעיר] הרופא... בעופרת יצוקה צה"ל בטעות הרג את שלוש הבנות שלו.
הוא נולד אחרי התקרית...

[צעירה] אתה... אתה זה שהיית בטנק.

[צעיר] אני לא זוכר את זה. אני לא זוכר שזה הייתי אני.

[צעירה] זה לא היה החלום שלי, זה היה הזיכרון שלך! זה היה הזיכרון שלך
ואתה היית בתוך הטנק הזה. בגלל זה רצית שנגיע לעזה? מה רצית?
אני לעולם לא אצליח לישון יותר, הפנים של שלוש הבנות האלה
כשהן רואות שטנק מכוון אליהן הביתה, והפנים של אבא שלהן
שצועק "תצילו לי את הבנות", אני לעולם לא אצליח לישון יותר.
מה רצית? אתה מהשב"כ בכלל?

[צעיר] לתפוס את סינוואר! אני רציתי להגיע לעזה רק כדי לתפוס את
סינוואר. ראיתי שבכל מקום פירסמת על הסייטם שלך אז החלטת
שאני הולך למצוא דרך למצוא את סינוואר ולסיים את המלחמה
הזאת אחת ולתמיד כי יש זיכרון קולקטיבי וכי אפשר לשנות את
המציאות דרך החלומות, ואפשר לחזור לעזה כדי להבין איפה הוא
נמצא ואפשר לחזור לעזה כדי לסיים את המלחמה הזאת ולסיים

את המלחמה הקודמת והקודמת ואפשר שבועו יחזור לחיים ואפשר בחלומות לגלות אם אתה הרגת שלוש ילדות חפות מפשע או לא הרגת שלוש ילדות חפות מפשע, ולגלות אם היה בבית שלהם אנשים חמושים ולהגיד לרופא הזה, לאבא שלהן, שיפסיק לצעוק "תצילו לי את הבנות, בבקשה תצילו לי את הבנות", כי הן האויב, הבנות שלו הן האויב, ואני כאן כדי להגן על הבנות שלנו. (שתיקה, הוא נושם). אני לא מהשב"כ, אני לא, אני ילד שמצא את עצמו תקוע בגיל 18, שהנפש שלו נשארה על גג מסריח בעזה, צופה בשקיעה או בטנק כשהוא מכוון נשק על שלוש בנות שמי יודע אם הן באמת היו חפות מפשע. היום הן היו אמורות להיות בנות 28,30,31, בועז בן 34, והבן של הרופא, אם הוא עדיין בחיים... הוא אמור להיות בן 16 היום. היה לו קטע מביך כזה, לבועז, שהוא היה ממלמל את "אני נולדתי לשלום", השיר הזה של עוזי חיטמן. לפני כל מבצע הוא היה ממלמל את זה, כמו מין תפילת הדרך כזה? אז הוא עמד שם בגג ומלמל את זה כשהוא ראה את השקיעה, ואני אמרתי לו שלמי אכפת שהוא נולד לשלום אם כל מי שמסביבנו נולד למלחמה, הוא צחק ואמר שמלחמה זה לא גזירה מלמעלה ושהכל זה מעשה ידי אדם... ואז שמענו את הנ"ט נורה.

אתה יודע שבגרסה המקורית של "אני נולדתי לשלום" עוזי חיטמן שר בערבית, כדי שהם ידעו שנולדנו לשלום. אבל בכל הגרסאות המאוחרות שעשו לשיר הזה כל פעם מחדש ויתרו על לשיר את זה בערבית. רגיש מדי.

[צעירה]

[צעיר]

בהלוויה של בועז, אמא שלו הקריאה את המילים בערבית.
עד היום אני זוכר אותי עומד שם מעל הקבר של בועז, שרק רצה
לראות את השקיעה בעזה, ואמא שלו מקריאה שהיא עוד מאמינה
בשלום. היא בכתה ואמרה אולי בועז יהיה אחרון, אולי יהיה
ההקרבה האחרונה שלנו, אולי עכשיו כשבועז מת, שעוד עולם שלם
נחרב יגיע כבר השלום? אילנית הזאת משוגעת.

[צעירה]

בועז מת?...

[צעיר]

את מכירה אותו?

[צעירה]

היינו יחד בגן. היא הייתה משוגעת על השיר הזה. היא תמיד
התעקשה שנלמד לשיר את זה בערבית אבל עשינו דווקא והתעקשנו
לא ללמוד. ילדים... אולי היא באמת האמינה כשנגדל נעשה שיהיה
פה טוב יותר... (הצעירה מתחילה למלמל את המילים בערבית.
מנסה להיזכר. לבסוף היא מחליטה ללכת לישון)

[צעירה]

אני בשוק לוינסקי, ה-7/10, 6:29, אזעקה ראשונה. אני מחפשת את
הבית שאתה נמצא בו שוכב. אני מגיעה אלייך. אתה בחרדה. בוכה.
אתה מפחד למות. אתה מפחד שהפעם זה אמיתי. אני מחבקת אותך,
מוחה את הדמעות. אתה מסתכל אליי ואז מסביבך. אנחנו שוב בעזה,
אחרי שהטנק שלך ירה על הבית של משפחת עז אלדין. אתה רואה
את עצמך מבחויץ. בפנים הטנק אתה אדום, בוכה. אתה שבחויץ ואתה
שבפנים רואים את הרופא הבוכה המתאבל על בנותיו. האתה שבחויץ
ניגש אליו. הוא יודע מי אתה. הוא מחבק אותך ולא אומר מילה. הוא
יודע שבשלום יש חמלה, אהבה, פיוס וויתור עצום רק כדי שלא יהיה

יותר בנות כמו שלו, השלום מעכשיו, אחרי שזה נגע בכאב הכי פרטי
שלו, שווה את הכל. הוא מבין את הבלתי אפשרי וממלמל בשפה
שאנחנו לא מבינים - "לא אשנא".

- מסך -

המחזה "איך קוראים ל...שלום" נכתב בעקבות אירועי
ה-7 באוקטובר 2023, ובוחן את משמעות המילה "שלום"
לדור שלא זכה להכיר אותה. דרך עיניהם של שני צעירים
אובדי תקווה ודמויות רפאים מהעבר, הוא מעלה שאלות על
תפקידה של האמנות בזמנים של חורבן ומלחמת אין-ברירה,
ומזכיר את הצורך בהמשכיות התקווה לשלום.

הספרון יצא לאור כחלק מפסטיבל תמונע 2024
ניהול אמנותי פסטיבל תמונע: ד"ר ארוז מעין שלו ואיתי דורון

משרד
התרבות
והספורט

תל אביב
בית ליצנים
פסטיבל

